

**Лекція**  
**з курсу:**  
**" ЕКСПЕРТИЗА І АУДИТ ПРОЕКТІВ "**  
**на тему: " Поняття експертизи проектів "**  
(для курсантів та студентів 5-го курсу спеціальності  
«Менеджмент(управління проектами)»)

**ПЛАН ЛЕКЦІЇ**

1. Предмет, завдання та суб'єкти експертизи.
2. Права та обов'язки суб'єктів експертизи

**ЛІТЕРАТУРА**

1. Балдайцев С. Б. Оценка бизнеса и инноваций / С. Б. БАлдайцев. — М. : ИИД "Филио", 1997.
2. Беленький П. Е. Управление техническим и организационным развитием предприятия / П. Е. Беленький, Ю. Л. Гиттик, Т. В. Ландина. — К. Техніка, 1992.
3. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент / И. А. Бланк. — К. : МП ИТЕМ–ЛТД "Юнайтед Лондон Трейд Лимитед", 1995.
4. Бэгьюли Ф. Управление проектом / пер. с англ. В. Петрашек. — М. : Фаир-Пресс, 2002. — 202 с.
5. Василенко Б. Інноваційний менеджмент: навч. посіб. / Б.Василенко — К. : ЦУЛ. — 440 с.
6. Пирман. Г. Экономический анализ инвестиционных проектов / под ред. Л. Белых / Г. Пирман, С. Шмидт. — М. : Банки и биржи, ЮНИТИ, 1997. — 631 с.

## **1. Предмет, завдання та суб'єкти експертизи**

### **1.1. Поняття «експерти» і «експертизи проектів»**

**Під експертизою розуміють** дослідження, що проводиться залученими фахівцями (експертами) або експертною комісією, яке завершується випуском акта або висновку за результатами дослідження, в окремих випадках видачею сертифіката якості на відповідність.

**Наукова і науково-технічна експертиза** – це діяльність, метою якої є дослідження, перевірка, аналіз та оцінка науково-технічного рівня об'єктів експертизи і підготовка обґрунтованих висновків для прийняття рішень щодо таких об'єктів.

**Експертиза (перевірка, оцінка)** є обов'язковим етапом практично будь-якої діяльності, оскільки покликана оцінювати відповідність результату діяльності запланованим показникам. Експертиза, як правило, здійснюється на основі певних правил, зафіксованих документально у вигляді відомчих, нормативних, законодавчих документів.

**Експертиза проектів** проводиться з метою запобігання створенню об'єктів, використання яких не відповідає вимогам, затвердженим у встановленому порядку стандартів (норм, правил), а також для оцінювання ефективності капіталовкладень, що здійснюються.

### **1.2. Основні завдання і принципи проведення експертизи проектів**

**Основними завданнями експертизи є:**

- об'єктивне, комплексне дослідження об'єктів експертизи;
- перевірка відповідності об'єктів експертизи вимогам і нормам чинного законодавства;
- оцінка відповідності об'єктів експертизи сучасному рівню наукових і технічних знань, тенденціям науково-технічного прогресу, принципам державної науково-технічної політики, вимогам екологічної безпеки, економічної доцільності;
- аналіз рівня використання науково-технічного потенціалу, оцінка результативності науково-дослідних робіт і дослідно-конструкторських розроблень;
- прогнозування науково-технічних, соціально-економічних і екологічних наслідків реалізації чи діяльності об'єкта експертизи;
- підготовка науково обґрунтованих експертних висновків.

**Основними принципами експертизи є:**

- компетентність і об'єктивність осіб, установ та організацій, що проводять експертизу;
- врахування світового рівня науково-технічного прогресу, норм і правил технічної та екологічної безпеки, вимог стандартів, міжнародних угод;
- відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій експертизи.

### **1.3. Підстави для проведення експертизи**

**Підставами для проведення наукової та науково-технічної експертизи є:**

- рішення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, прийняті в межах їх повноважень;
- договори на проведення наукової та науково-технічної експертизи, укладені підприємствами, установами та організаціями, фізичними особами.

**Об'єктами наукової та науково-технічної експертизи можуть бути:**

- діючі об'єкти техніки (у тому числі військової) в промисловості, споруди, природні об'єкти, тощо, стосовно яких виникає потреба отримати науково обґрунтовані експертні висновки;
- проекти, програми, пропозиції різного рівня, щодо яких необхідно провести науково обґрунтований аналіз і дати висновок про доцільність їх прийняття, впровадження, подальшого використання, тощо.

**Суб'єктами експертизи є** замовники, організатори експертизи, а також експерти.

**Замовниками** експертизи можуть бути органи державної влади і органи місцевого самоврядування, підприємства, установи і організації, громадяни, зацікавлені у проведенні такої експертизи.

Замовники можуть вступати у відносини з експертами безпосередньо або через організаторів експертизи на підставі договорів або доручень.

Замовники експертизи формують завдання на проведення експертизи, забезпечують оплату витрат на її проведення, оплату праці експертів або послуг організаторів експертизи.

**Організаторами** експертизи є фізичні та юридичні особи, які на підставі доручення або договору з замовниками організовують та проводять експертизу і подають експертні висновки. Експертизу можуть організовувати:

- органи виконавчої влади у межах своєї компетенції;
- підприємства, установи та організації всіх форм власності, тимчасові творчі колективи, що здійснюють наукову і науково-технічну діяльність, спеціалізовані експертні організації;
- окремі експерти, групи експертів та експертні ради.

**Експертами** є фізичні особи, які мають високу кваліфікацію, спеціальні знання і безпосередньо здійснюють наукову чи науково-технічну експертизу та несуть персональну відповідальність за достовірність і повноту аналізу, обґрунтованість рекомендацій відповідно до вимог завдання на проведення експертизи.

Для проведення наукової і науково-технічної експертизи проектів міждержавних, державних цільових програм обов'язково створюються **експертні ради**.

Не дозволяється поєднання в одній особі функцій автора розробки чи іншим чином зацікавленої особи та її експерта.

**З ініціативи організацій та установ**, до компетенції яких належить вирішення відповідних питань, **експертизі підлягають**:

- окремі науково-технічні проекти;
- науково-технічна продукція;
- науково-дослідні роботи (фундаментальні та прикладні дослідження) в усіх галузях наукової діяльності;
- дослідно-конструкторські роботи (комплекс робіт, що виконуються на основі технічних завдань із метою розроблення дослідно-конструкторської документації);
- наукові праці у вигляді спеціально підготовлених рукописів, наукових доповідей, опублікованих монографій чи посібників;
- процес впровадження результатів наукових досліджень і розроблень, інші види наукової та науково-технічної діяльності, що сприяють прискоренню науково - технічного прогресу;
- дисертаційні дослідження, науково-технічна документація на раціоналізаторські пропозиції, винаходи;
- права на об'єкти інтелектуальної власності, включаючи їх вартісну оцінку, ефективність науково-технічних та інноваційних проектів;
- інші об'єкти наукової і науково-технічної діяльності, щодо яких виникає потреба у проведенні експертизи, отриманні науково обґрунтованих експертних висновків.

**Обов'язковій експертизі підлягають:**

- державні цільові наукові і науково-технічні програми;
- міждержавні наукові і науково-технічні програми, що реалізуються на підставі міжнародних договорів України в межах її території;
- галузеві і міжгалузеві програми у сфері наукової і науково-технічної діяльності;
- інноваційні програми та проекти державного значення.

**1.4. Вимоги до комплекту документів та порядок їх надходження на експертну оцінку**

## **Порядок надходження проектів на експертну оцінку**

1. Проекти, які подані на участь у конкурсному відборі та внесені в журнал реєстрації або іншим чином зареєстровані в Установі відповідно до порядку конкурсного відбору, передаються до департаменту організації експертизи та конкурсних відборів (відділ організації експертизи проектів), який забезпечує організацію проведення експертної оцінки Проектів.
2. Проекти, які подані до Установи іншим чином, ніж зазначено в п. 2.1. цього Положення, можуть бути передані на проведення експертної оцінки Проекту в департамент організації експертизи та конкурсних відборів за окремим дорученням генерального директора або дирекції Установи.
3. Проекти, які подані регіональним відділенням Установи згідно з встановленим порядком, проходять попередній розгляд у регіональному відділенні відповідно до розділу 5 цього Положення. За результатами попереднього розгляду Проекту регіональне відділення оформлює висновок про проведення експертної оцінки Проекту, який затверджується директором відділення, та направляє його разом із комплектом документів до центрального апарату Установи.
4. Проекти, що надійшли від регіональних відділень із висновками про проведення експертної оцінки проектів передаються за дорученням генерального директора до департаменту організації експертизи та конкурсних відборів (відділ організації експертизи проектів), який забезпечує організацію проведення експертної оцінки Проектів.

### **Загальні вимоги до комплекту документів за проектами, що подаються на експертну оцінку**

1. Перелік документів за Проектом, що подається суб'єктом господарської діяльності для участі в конкурсному відборі, та вимоги до окремих документів визначаються порядком конкурсного відбору.
2. Документи за Проектами, які розглядаються не відповідно до порядку конкурсного відбору, подаються за переліком та формою встановленою Установою або довільній формі, яка повинна містити інформацію щодо: суті звернення до Установи, техніко-економічного обґрунтування (бізнес-плану) Проекту, фінансово-економічного стану суб'єкта господарської діяльності, умов забезпечення виконання зобов'язань перед Установою при фінансуванні Проекту. Установа може запитувати у суб'єкта господарської діяльності додаткову інформацію щодо проекту за формою та змістом встановленими нею.

## **2. Права та обов'язки суб'єктів експертизи**

### **2.1. Права та обов'язки замовника експертизи**

**Замовник експертизи має право:**

- заявляти про необхідність проведення попередньої, первинної, повторної, додаткової або контрольної експертизи;
- порушувати клопотання про заміну експертів, одержувати консультації щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;
- одержувати інформацію про хід проведення наукової і науково-технічної експертизи на всіх стадіях експертного процесу, подавати організатору письмові або усні пояснення, зауваження, рекомендації щодо проведення наукової і науково-технічної експертизи;
- знайомитися з висновками наукової і науково-технічної експертизи;
- використовувати результати і матеріали експертизи у своїй діяльності, в тому числі з комерційною метою, якщо інше не передбачено договором на проведення експертизи;
- створювати банки даних про організаторів експертизи, заносити до них оцінку якості виконаних експертних робіт.

Збирання та поширення інформації стосовно фізичних та юридичних осіб – суб'єктів експертизи здійснюється лише за їх згодою, якщо інше не обумовлено договором або дорученням на проведення експертизи.

Результати, матеріали та висновки наукової і науково-технічної експертизи являють собою науково-технічну продукцію, власність яка належить замовникові, якщо інше не передбачено договором між замовником і організаторами експертизи.

**Замовник експертизи зобов'язаний:**

- подавати на наукову і науково-технічну експертизу відповідні об'єкти і супровідні матеріали до них, а в передбачених цим Законом випадках – висновки попередньої наукової і науково-технічної експертизи;
- сприяти організаторам експертизи у проведенні всебічного, об'єктивного, науково обґрунтованого комплексного аналізу об'єктів експертизи, виробленні незалежної експертної оцінки;
- передавати у встановлені договором або дорученням терміни організаторам наукової і науково-технічної експертизи необхідні матеріали, розрахунки, дані, додаткові відомості, що стосуються об'єктів експертизи;
- використовувати у своїй діяльності рекомендації наукової і науково-технічної експертизи при прийнятті рішень щодо об'єктів експертизи та подавати у випадках, передбачених цим Законом, об'єкти експертизи та супровідні матеріали до них на повторну або додаткову експертизу;
- забезпечувати у передбачених договором випадках анонімність експертів;
- відшкодовувати моральну та матеріальну шкоду, заподіяну своїми неправомірними діями.

**3.2. Права та обов'язки організатора експертизи**

**Організатор експертизи має право** здійснювати всі необхідні заходи з метою організації та проведення експертизи на підставі доручень або договорів згідно з чинним законодавством.

**Організатор експертизи зобов'язаний:**

- пред'явити на вимогу замовника при укладанні договору на проведення експертизи свідоцтва або документи, що їх замінюють, які підтверджують досвід і рівень кваліфікації експертів, які залучатимуться до проведення експертизи;
- забезпечувати комплексне, якісне та ефективне проведення експертизи;
- інформувати замовника у визначений договором термін про створення в ході проведення експертизи об'єктів авторського права і промислової власності;
- не допускати без згоди замовника розголошення інформації, що міститься у матеріалах, залучених для проведення експертизи, думок експертів, висновків експертизи, не затверджених і не оголошених у встановленому порядку;
- дотримувати вимог авторського права і права на об'єкти промислової власності стосовно об'єктів експертизи та матеріалів, наданих для підготовки експертних висновків;
- використовувати досягнення світової науки і міжнародного науково-технічного співробітництва для оцінки об'єктів експертизи та в процесі підготовки висновків наукової і науково-технічної експертизи;
- своєчасно інформувати замовника про можливі конфлікти, особисту зацікавленість або особливі зв'язки з особами чи організаціями, зацікавленими в тих чи інших висновках експертизи або рішеннях за наслідками експертизи.

**3.3. Права та обов'язки експерта експертизи**

**Експерт експертизи має право:**

- вільно викладати особисту думку з питань експертного аналізу експертизи;
- брати участь у проведенні експертного аналізу і оцінці об'єктів на всіх стадіях експертизи;
- брати участь у проведенні експертизи або відмовитися від участі в ній, якщо це не пов'язано з прямим виконанням службових обов'язків;
- вимагати надання додаткових матеріалів, розрахунків і обґрунтувань, необхідних для підготовки об'єктивних висновків;

- одержувати стосовно об'єкта експертизи, достовірні відомості, довідкові та інформаційні матеріали, в тому числі й такі, що не підлягають розголошенню. Порядок проведення експертизи в цьому випадку, зокрема правила допуску експерта та міра відповідальності за розголошення отриманої інформації, встановлюються відповідними актами законодавства;
- обнародувати у засобах масової інформації підготовлені висновки наукової і науково-технічної експертизи, якщо це передбачено дорученням або договором на проведення експертизи.

Договором на проведення наукової і науково-технічної експертизи можуть передбачатися й інші права експерта, якщо вони не суперечать цьому Закону.

Особисті немайнові права на результати, матеріали та висновки експертизи належать експерту, творчою працею якого їх створено.

Під час проведення державної наукової і науково-технічної експертизи експерти мають вільний доступ до державних баз даних, інших джерел науково-технічної інформації стосовно питань, пов'язаних з об'єктом експертизи.

Порушені права експерта наукової і науково-технічної експертизи підлягають поновленню в судовому порядку, а винні в цьому порушенні особи несуть відповідальність у встановленому законодавством порядку.

#### **Експерт експертизи зобов'язаний:**

- пред'являти на вимогу замовника або організатора наукової чи науково - технічної експертизи свідоцтва або документи, що їх замінюють, та які підтверджують його досвід та рівень кваліфікації;
- не допускати розголошення інформації, що міститься у матеріалах експертизи, якщо інше не передбачено договором або дорученням на проведення експертизи. Експерт наукової і науково-технічної експертизи не має права приймати від фізичних та юридичних осіб, зацікавлених у певних висновках експертизи, коштовні подарунки, грошову винагороду тощо.

Експерт наукової і науково-технічної експертизи несе відповідальність за несвоєчасне, неякісне і протиправне проведення експертизи, невиконання умов договору на її проведення.